

LASTENSUOJELUN SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN TYÖ- HYVINVOINTI

Petra Komulainen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Avoin yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Jyväskylän yliopisto, avoin yliopisto
Tekijä Petra Komulainen	
Työn nimi Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointi	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 27
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kandidaatintutkielman aiheena on lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointi. Kandidaatintutkielman tarkoituksena on selvittää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, millaiset tekijät aiheuttavat lastensuojelutyössä kuormittavuutta, ja millä tekijöillä kuormittavuutta voidaan ehkäistä. Tutkimukseni tavoitteena on koota tietoa pääteemojen avulla kuormittavista tekijöistä ja kuormittavuutta ehkäisevistä tekijöistä. Keskeisinä käsitteinä ja teoreettisena viitekehysenä ovat työhyvinvointi, sosiaalityö, lastensuojelu sekä työn vaatimusten ja työn voimavarojen malli. Aineisto koostuu kolmesta eri väitöskirjasta, yhdestä lisensiaatin työstä sekä kahdesta tieteellisestä artikkelista. Näistä aineistoista neljä tutkimusta on kotimaisia ja kaksi kansainvälisiä. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan lastensuojelutyö on hyvin haastavaa moninaisella tavalla, jonka vuoksi sosiaalityöntekijöitä kuormittavat monet eri tekijät. Sosiaalityöntekijät kokevat kuormittavuuden yksilöllisesti. Tutkimustuloksista ilmeni, että työn kuormittavuus on hyvin yleistä. Emotionaaliset tekijät vaikuttavat työn kuormittavuuteen, koska sosiaalityöntekijät kohtaavat työssään säännöllisesti haasteellisissa tilanteissa olevia asiakkaita. Työssä koettu epävarmuus, ennakoimattomuus ja päivystysluontoisuus aiheuttavat omalta osaltaan kuormittavuutta. Tutkimustuloksena onnistuttiin tunnistamaan tekijöitä, jotka aiheuttavat kuormittavuutta lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä.</p> <p>Edellä mainitut asiat vahvistavat sitä, että lastensuojelutyö on rankkaa ja kuormittavaa, mutta tutkimustulosten mukaan lastensuojelutyössä on myös kuormittavuutta ehkäiseviä tekijöitä. Tutkielman tuloksista voidaan päätellä, että sosiaalityöntekijät kokevat lastensuojelutyön yhteiskunnallisesti merkittävänä työnä ja työn vaikuttavuus motivoi. Pysyvällä työyhteisöllä sekä riittävällä tiimituella on työhyvinvointia vahvistava merkitys.</p>	
Asiasanat: työhyvinvointi, sosiaalityö, lastensuojelu, työn kuormittavuus	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius	
Ohjaaja: YTM Mira Välimaa	

KUVIOT

KUVIO 1	Työn vaatimusten ja työn voimavarojen malli.	8
KUVIO 2	Lastensuojelun kuormittavuustekijät.	17
KUVIO 3	Lastensuojelun kuormittavuutta ehkäisevät tekijät.	21

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Tutkimusaineisto.	13
------------	------------------------	----

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	SOSIAALITYÖN LÄHTÖKOHDAT JA LASTENSUOJELUTYÖN ERITYISYYS3	
3	TYÖHYVINVOINNIN ERILAISET NÄKÖKULMAT JA KÄSITTEET	6
	3.1 Työhyvinvoinnin moniulotteisuus	6
	3.2 Työn vaatimusten ja työn voimavarojen malli	7
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTTAMINEN.....	10
	4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	10
	4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	11
	4.3 Tutkimusprosessi	11
	4.4 Aineiston valinta	13
	4.5 Aineisto ja aineiston analysointi	13
	4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	15
5	TUTKIMUSTULOKSET	17
	5.1 Lastensuojelutyön kuormittavuustekijät	17
	5.1.1 Emotionaaliset tekijät	18
	5.1.2 Organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät	19
	5.1.3 Lastensuojelutyön virkavastuu ja päätöksenteko	20
	5.2 Lastensuojelutyön kuormittavuutta ehkäisevät tekijät	21
	5.2.1 Organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät	22
	5.2.2 Kuormittavuutta ehkäisevät yksilölliset tekijät	22
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	24
7	POHDINTA.....	26
	LÄHTEET.....	28

1 JOHDANTO

Vuonna 2021 lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 38 343 lasta ja kodin ulkopuolelle sijoitettuna oli 17 727 alle 18-vuotiasta (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2022). Lastensuojelulain (417/2007, 1§) on säädetty, että *”lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun.”* Tätä tärkeää työtä tekevät lastensuojelun sosiaalityöntekijät. Lastensuojelun sosiaalityö on erityinen sosiaalityön alue, joka vaatii sosiaalityöntekijöiltä laajaa erityisosaamista. Lastensuojelun sosiaalityössä on erityispiirteitä, joka sisältää työntekijän käyttämän julkisen vallan. Lastensuojelun sosiaalityö on sidoksissa yhteiskunnan luomiin rakenteisiin sekä yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Tämän vuoksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointi on erityisen tärkeä huolenaihe nykyhetkessä.

Lastensuojelun sosiaalityöstä ja sen nykytilanteesta on viime vuosina käyty runsaasti keskustelua niin mediassa kuin päättäjienkin taholta. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna aihe on tärkeä, koska valtakunnallisesti lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden virkoja on paljon täyttämättä. Organisaatioissa työntekijöiden vaihtuvuus on suuri, ja tämä vaikuttaa väistämättä työntekijöiden jaksamiseen ja se heijastuu suoraan asiakasperheisiin. Puhutaan vakavasta lastensuojelun asiakkaisiin vaikuttavasta ongelmasta. Joulukuussa 2022 Helsingin Sanomien¹ julkaisemassa artikkelissa kuvataan, kuinka sosiaalityöntekijät ovat uupuneita työtaakkansa alle. Artikkelissa kuvataan työn olevan erittäin kuormittavaa, koska työmäärä on suuri, kollegat vaihtuvat ja prosessit ovat sekavia. Sosiaalityöntekijät ilmaisevat aidon ja todellisen huolensa uupumisen kasaantumisesta ja heikentyneestä työhyvinvoinnista.

Työhyvinvointi on hyvin monitekijäinen kokonaisuus, joka pitää sisällään niin työn asettamat vaatimukset ja voimavaratekijät, kuin itse työntekijän omat voimavarat. Lastensuojelun sosiaalityössä vaatimuksena voidaan nähdä esimerkiksi se, että tietyt päätökset on tehtävä, vaikka resursseja olisi vähän, ja kollegoilta saatavaa tukea ei olisi ympärillä. Tällöin voimavaratekijöitä työssä on vähemmän ja

¹ Helsingin Sanomat 11.12.2022

kuormittavuus kasvaa. Mankan ja Mankan (2016, 77) mukaan työhyvinvoinnin ulkopuoliset tekijät, kuten myös työpaikan sisäiset tekijät voivat lisätä tai vähentää työhyvinvointia.

Tämän kandidaatintutkielman taustalla on suuri kiinnostukseni työhyvinvointia ja lastensuojelutyötä kohtaan. Koko työurani ja opintojeni ajan lastensuojelutyössä on noussut esille työn kuormittavuus sekä työhyvinvoinnin merkitys. Tutkimukseni aiheena on lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointi, jossa tarkemmassa tarkastelussa on kuormittavuutta aiheuttavien tekijöiden, sekä kuormittavuutta ehkäisevien tekijöiden tutkiminen. Aihe on ajankohtainen omassa tämänhetkisessä työssäni, joka on lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijän työ. On havaittavissa, että lastensuojelun asiakasperheiden ongelmat ja haasteet ovat yhä enenevässä määrin monisyisiä ja haasteellisia, mikä haastaa sosiaalityöntekijöiden kokonaisvaltaista työhyvinvointia.

Tässä tutkielmassa tarkastelen lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työn kuormittavuutta ja työhyvinvointia. Tutkielmani tavoitteena on nostaa esille lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä esille tulevia kuormittavuustekijöitä ja ongelmakohtia, jotta näitä edellä mainittuja asioita saataisiin yhä enemmän näkyvämmäksi. Tutkielman tuottama tieto on hyödyksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä ja tutkimuksen tulokset huomioimalla voidaan lastensuojelun sosiaalityössä toimia työhyvinvointia edistävasti, sekä toteuttaa kehitystyötä työhyvinvointiin liittyen. Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa käytän kuvailevaa kirjallisuuskatsausta ja kandidaatintutkielmani tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaiset tekijät kuormittavat lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä työssään?
2. Millaisilla tekijöillä voidaan ehkäistä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työn kuormittumista?

Tutkielman teoreettisessa osuudessa käsittelen sosiaalityötä, lastensuojelun sosiaalityötä, työhyvinvointia eri käsitteistön kautta sekä työn vaatimusten ja työn voimavarojen mallia. Tämän jälkeen avaan tutkimustehtävän ja tutkimuskysymykset, sekä käyn aineiston läpi ja kuvaan valintaprosessia siihen liittyen. Tutkimuskysymysten pohjalta esittelen aineistosta löytyneet tulokset ja lopuksi kerron johtopäätökset ja pohdinnan.

2 SOSIAALITYÖN LÄHTÖKOHDAT JA LASTENSUOJELUTYÖN ERITYISYYS

Rostila Ilmari (2001) on suomentanut kansainvälisen määritelmän sosiaalityöstä seuraavasti: *”Sosiaalityö on hyvinvoinnin edistämiseen pyrkivää sosiaalista muutostyötä, ongelmanratkaisutyötä ja ihmisten toimintavoiman kasvattamista. Sosiaalityö tekee interventioita ihmisen ja ympäristön vuorovaikutukseen ihmisen toimintaa ja sosiaalisia järjestelmiä koskevia teorioita soveltaen.”* Edellä kuvattu määritelmä sosiaalityöstä kuvastaa sen moniulotteisuutta ja erityisyyttä. Sosiaalityö vaatii sosiaalityöntekijöiltä laajan erityisosaimisen.

Niemelän (2011, 13) mukaan sosiaalityö on vastuullista, monitahoista ja vaativaa asiantuntijatyötä, jonka toimintaa säätelevät tarkoin lait, asetukset ja erilaiset ohjeet ja suositukset. Sosiaalityö on professio, jossa sosiaalityön koulutuksen kautta saadulla ammatillisuudella ja tieteellisesti tutkitulla tiedolla on oma vahva roolinsa. Sosiaalityö on tutkimukseen perustuvaa, ammatillista toimintaa, jossa pyrkimyksenä on ehkäistä ja lievittää sosiaalisia ongelmia.

Juhilan (2006) mukaan sosiaalityötä ohjaavat vahvat eettiset periaatteet, joiden mukaisesti sosiaalityön tarkoitus on auttaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä. Tällaisia ilmiöitä voivat olla esimerkiksi päihdeongelmat, väkivalta tai syrjäytyminen. Tyypillisesti ongelmia on useampia ja ne ovat monisyisiä. Lisäksi ylisukupolvisuutta on havaittavissa. Tällaisissa tilanteissa sosiaalityö ja sosiaalityöntekijät ovat suuressa merkityksessä, jotta yksilön tilannetta saataisiin kohennettua paremmaksi.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia (2023) on määritellyt ammattietiikkaa seuraavasti: *”Sosiaalialan ammattilaisilla on velvollisuus asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan heikoimpien ryhmien puolelle, tukea ihmisiä vaikeissa elämäntilanteissa ja tuoda tietoa kohtuuttomista tilanteista ja syrjivistä rakenteista poliittiseen päätöksentekoon. Sosiaalialan työtä säätelee lainsäädäntö, mutta lainmukaisuus ei aina takaa oikeudenmukaisuutta. Siksi arjen valintoja ohjaamaan tarvitaan vahvaa ammattietiikkaa.”*

Toikon (2005, 17) mukaan sosiaalityö määrittyy yhteiskunnallisena liikkeenä, käytännöllisenä työtapana, ammattina ja oppiaineena. Toikko määrittelee sosiaalityön peruselementeiksi materiaalisen ja ei-materiaalisen auttamisen. Hänen mukaansa materiaaliseen auttamiseen sisältyvät ongelmien luokittelu, pyrkimys toimenpiteisiin sekä oikeus etuuksiin. Sen sijaan ei-materiaalisen auttamisen Toikko määrittää sosiaalityön johonkin aatteeseen tai ideologiaan perustuvaksi, jolloin työtavat perustuvat teorioihin ja ne ovat systemaattisia.

Juhilaa (2006, 49 – 201) mukaillen sosiaalityö nähdään asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välisinä suhteina, joista on muodostettu neljä eri sosiaalityön ulottuvuutta. Tällaisia suhteita ovat huolenpitosuhde, vuorovaikutuksessa rakentuva suhde, liittämisen ja kontrollisuhde sekä kumppanuussuhde. Huolenpitosuhteen ulottuvuudessa korostuvat asiakkaiden tarvitsema apu ja tuki. Sosiaalityöntekijöiden tehtävänä on huolehtia asiakkaidensa riittävästä tuesta ja avusta, joita he tarvitsevat elämän eri vaiheissa. Vuorovaikutuksessa rakentuvassa suhteessa asiakkaiden ja sosiaalityöntekijöiden roolit eivät palaudu yhdenlaiseen malliin, vaan roolit vaihtelevat tilanteittain. Liittämisen- ja kontrollisuhde on Juhilan mukaan sellainen suhde, jossa sosiaalityöntekijän roolina on liittää asiakkaitaan yhteiskunnan valtakulttuuriin. Joidenkin asiakkaiden liittämisen voi olla vaikeuksia, ja tällöin sosiaalityöntekijän roolina on kontrolloida näitä asiakkaitaan. Kumppanuussuhde ymmärretään sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisenä, jossa toimitaan rinnakkain. Tällöin asiakkaan muutostarpeita sekä tavoitteita jäsennetään yhdessä. Lastensuojelutyössä korostuu kumppanuussuhde, jolloin rinnakkain toimivat sosiaalityöntekijä ja asiakkuudessa oleva lapsi sekä lapsen läheisverkosto. Lapsen etu on lastensuojelutyön keskiössä, joka tulee huomioida lastensuojelutyötä tehdessä.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3. artiklan mukaan *”kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.”* Suomi on ratifioinut sopimuksen ja saattanut sen lain tasolla voimaan vuonna 1991, joten se velvoittaa viranomaisia samalla tavalla kuin muukin lainsäädäntö. Lastensuojelulain lähtökohtana on yllä esitetty lapsen oikeuksien sopimuksen periaate, jonka mukaisesti kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. (Taskinen 2007, 14 – 15.)

Lastensuojelulaissa (417/2007, 4§) on säädetty lastensuojelun keskeisistä periaatteista. Keskeiset periaatteet ohjaavat lastensuojelun toteutumista ja päätöksentekoa yksittäisen lapsen edun edellyttämällä tavalla siten, että lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suoje- luun toteutuu perus- ja ihmisoikeuslähtöisesti. Käytännössä lapsen edun toteutumisen tarkoitetaan muun muassa sitä, että lapsen osallisuus ja mielipiteet ovat tärkeässä asemassa lasta koskevien päätösten teossa. Lastensuojelulaissa (417/2007, 29§) on

säädetty lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän velvollisuudesta tavata lasta riittävän useasti lastensuojelun toimenpiteiden yhteydessä.

Malisen ja Markkolan (2020, 197) mukaan lastensuojelu käsittää kokonaisuudessaan lapsen kehityksen ja terveyden turvaamisen. Lapsiperheiden elämässä voi tapahtua sellaisia tilanteita ja vaiheita, jolloin oma koti ei ole sopiva kasvuympäristö lapsille, ja tällöin lastensuojelun tehtävä on taata lapsille turvalliset ja suotuisat olosuhteet. Lastensuojelua ja sen puuttumisen syitä ja keinoja määrittävät vahvasti aiemmin mainitut lait sekä kansainväliset sopimukset.

Turvallisen kasvuympäristön tarjoamiseksi on tiettyjä avohuollon tukitoimia, joista on säädetty tarkemmin lastensuojelulaissa (417/2007 36§). Tällaisia tukitoimia voivat olla esimerkiksi kotiin vietävä perhetyö, palveluohjaus tai tukihenkilötoiminta. Joskus lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa olevalle lapselle avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen edun mukaisesti riittäviä, ja tällöin lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle. (Araneva 2016, 178.)

3 TYÖHYVINVOINNIN ERILAISET NÄKÖKULMAT JA KÄSITTEET

3.1 Työhyvinvoinnin moniulotteisuus

Työterveyslaitos (2023) sekä Sosiaali- ja terveysministeriö (2023) kuvaavat työhyvinvointia kokonaisuutena, joka koostuu yksinkertaistaen työstä, mielekkyydestä, terveydestä ja turvallisuudesta. Virtanen ja Sinokki (2014, 28) sekä Tarkkonen (2012) toteavat, ettei työhyvinvointi ole yksiselitteinen termi. Työ ja hyvinvointi käsitteistä ollaan montaa eri mieltä, ja näin ollen työhyvinvoinnin yksiselitteinen käsitteellistäminen on mahdotonta. Virtanen ja Sinokki (2014, 28), Tarkkonen (2012) sekä Laine (2013, 39) määrittelevät työhyvinvoinnin subjektiiviseksi käsitteeksi, koska siihen vaikuttaa yksilön käsitys ja mielipide työhyvinvoinnin eri ulottuvuuksista.

Juutin ja Salmen (2014, 177–179) mukaan työhyvinvointi koostuu hyvinvovasta, motivoituneesta ja tasapainoisesta organisaatiosta. Tällöin organisaatiossa työ on organisoitu asiakkaiden tarpeiden kannalta oikein, työpaikalla vallitsee luottamukseen ja avoimuuteen pohjautuva ilmapiiri, sekä toiminnan kehittämisestä huolehditaan jokainen työntekijä yksilönä huomioiden. Laineen (2013, 71) mukaan työhyvinvointi koostuu työympäristöstä, työpaikan sosiaalisista suhteista sekä työkyvystä ja terveydestä.

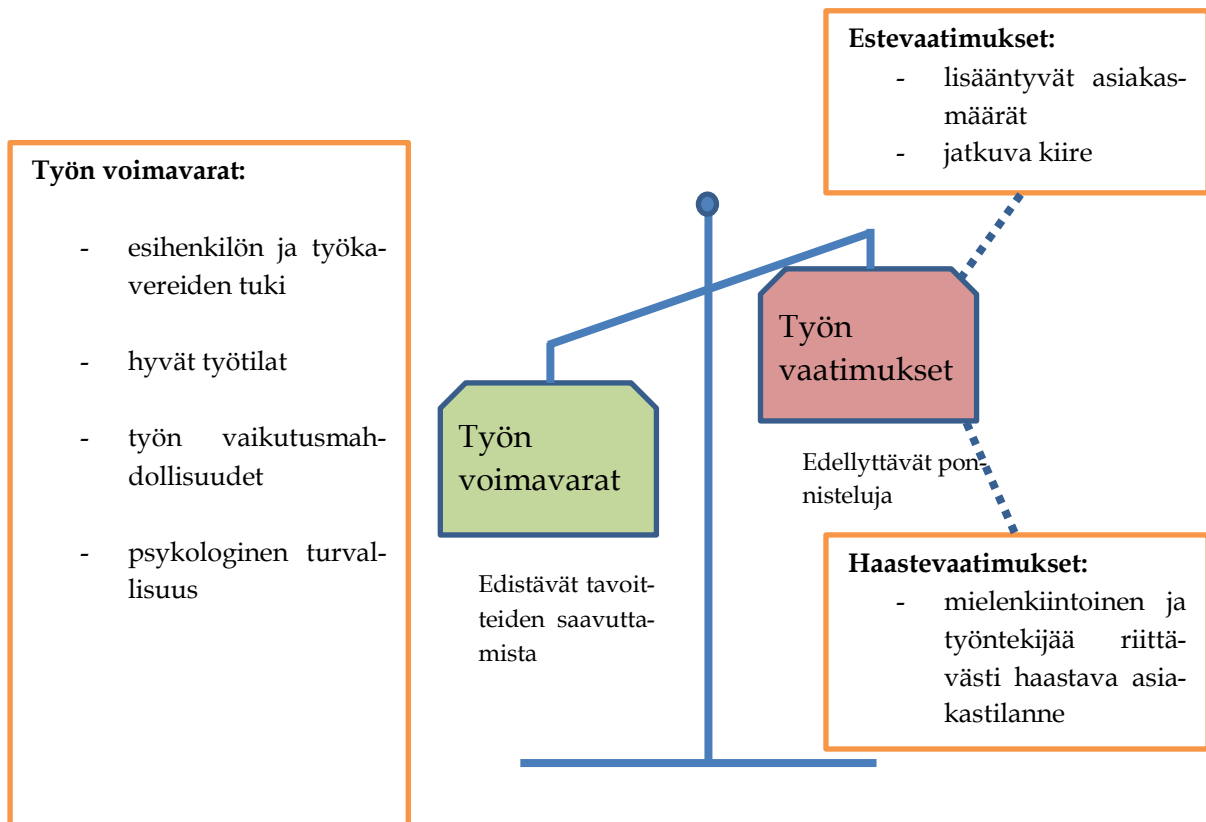
Baldschunin (2014, 69–70) mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät, ja hän luonnehtii sitä moniulotteiseksi kokonaisuudeksi. Lastensuojelun sosiaalityötä hyvinvoinnin ja henkisen kuormittavuuden

näkökulmasta tarkasteltaessa merkityksellisimmät tekijät liittyvät vaativaan emotionaaliseen asiakastyöhön, työn luonteeseen sekä vuorovaikutukseen työntekijän ja työorganisaation välillä. Mankan ja Mankan (2016, 77) mukaan työyhteisöiden jäsenet tulkitsevat kukin omaa työyhteisöään omien asenteidensa lävitse. Työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät voivat olla vuorovaikutuksessa toisiinsa, tai ne vaikuttavat kaksisuuntaisesti siten, että samat asiat voivat olla sekä kuormitus- että voimavaratekijöitä.

3.2 Työn vaatimusten ja työn voimavarojen malli

Tässä luvussa tarkastelen työn vaatimusten ja työn voimavarojen mallia, joka toimii tutkimuksessani ohjaavana teoreettisena viitekehysenä. Yksi keskeisimmistä työstressi- ja motivaatioteorioista on Demeroutin ym. vuonna 2001 kehittämä malli (Job Demands-Resources Theory). Teoria ja malli ovat saaneet paljon huomiota viime vuosina, ja niitä on hyödynnetty enenevässä määrin työelämän eri tutkimuksissa ja kehittämisessä. Mänttari-van der Kuipin (2015, 6) on määritellyt työn vaatimusten ja työn voimavarojen mallia kokonaisvaltaiseksi teoreettiseksi malliksi, joka antaa mahdollisuuden lähestyä työhyvinvointia positiivisen ja negatiivisen ulottuvuuden kautta.

Seppälän ja Hakasen (2017, 149) määritelmän mukaan työn vaatimusten ja työn voimavarojen teoriamallin avulla on mahdollista tunnistaa työssä aiheuttavia kuormittavia tekijöitä, sekä työssä jaksamista lisääviä voimavaratekijöitä. Demeroutin ym. (2001, 501) muodostaman mallin perusolettamuksena on, että jokaisessa ammatissa ja organisaatioissa työn ominaisuudet voidaan jakaa *työn vaatimuksiin ja työn voimavaroihin*. Tutkimukseni kohteena on työhyvinvointi ja sosiaalityö, joita molempia yhdistää käsitteiden moniulotteisuus ja moninaisesti määrittäminen. Tämä malli yhdistää tutkielmaani ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Malli on esitetty alla olevassa kuviossa 1.

KUVIO 1 Työn vaatimusten ja työn voimavarojen malli.

Työssä olevia organisatorisia, fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ominaisuuksia nimitetään mallin mukaan *työn vaatimuksiksi*. Tällaiset ominaisuudet vaativat työntekijältä psyykkisiä ja fyysisiä ponnisteluja. Näillä ominaisuuksilla ei kuitenkaan ole aina negatiivista vaikutusta työhön, mutta mikäli näitä ominaisuuksia ilmenee työssä liikaa, voivat ne aiheuttaa työntekijälle esimerkiksi työuupumusta ja masennusta. (Schaufeli ja Baker 2004, 296.) Seppälän ja Hakasen (2017, 151 – 152) mukaan työn vaatimuksia voivat olla emotionaalisesti kuormittava asiakastyö, erilaiset muutokset työorganisaatiossa sekä ristiriidassa olevat odotukset eri tahoilta.

Työn vaatimusten jako ei ole kuitenkaan aivan yksiselitteinen, sillä työn vaatimukset voidaan jakaa vielä *estevaatimuksiin* ja *haastevaatimuksiin*. Haastevaatimuksia voivat olla huostaanotettujen lasten vanhemmille tarkoitetun vertaisryhmän ohjaaminen ja sellaiset asiakastilanteet, jotka ovat mielenkiintoisia ja haastavat työntekijää riittävästi. Estetekijöitä voivat olla suuret asiakasmäärät ja päivittäin työssä toistuva kiire.

Työn voimavaroilla tarkoitetaan Schaufelin ja Bakerin (2004, 296) mukaan työn fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja organisatorisia ominaisuuksia. Nämä ominaisuudet joko vähentävät työn vaatimusten aiheuttamaa kuormitusta sekä stressiä tai myötä-

vaikuttavat työn tavoitteiden saavuttamisessa. Nämä voimavarat ovat tärkeässä roolissa oman oppimisen ja kehityksen sekä henkilökohtaisen kasvun näkökulmasta katsoen. Seppälän ja Hakasen (2017, 150) mukaan työn voimavaroja voivat olla esimiehen ja työkavereiden tuki, hyvät työtilat, työn vaikutusmahdollisuudet sekä psykologinen turvallisuus. Työn voimavarat voivat myös edistää työn sisäistä motivaatiota, eli työntekijän kehittymistä, henkistä kasvua sekä oppimista. Työn voimavarat voivat myös lisätä ulkoista motivaatiota, koska niistä on apua tavoitteiden saavuttamisessa.

Mäkikankaan (2015, 49–52) mukaan työn vaatimusten ja voimavarojen mallin jako ei ole yksiselitteinen. Työssä ilmenevät vaatimukset ja voimavarat koetaan yksilöllisesti, jolloin toinen voi pitää samaa tekijää voimavarana ja toinen vaatimuksena. Tämän lisäksi yksi ja sama tekijä voidaan kokea yhtäaikaisesti sekä voimavarana, että vaatimuksena. Näihin edellä mainittuihin kokemuksiin vaikuttaa aina yksilön tulkinta sekä yksilön persoonallisuus. Bakkerin ja Demeroutin (2007) sekä Demeroutin ym., (2001) mukaan mallin toisena oletuksena on, että työn vaatimukset ja työn voimavarat voivat vaikuttaa kahteen osittain erilliseen, mutta rinnakkaiseen hyvinvointiprosessiin eli *energiapolkuun* ja *motivaatiopolkuun*. Työn vaatimukset käynnistävät negatiivisen energiapolun. Tällöin työn vaatimukset voivat mahdollisesti heikentää yksilön työkykyä, joka lopulta johtaa työuupumukseen. Sen sijaan työn voimavarat voivat käynnistää motivaatiopolun, joka vaikuttaa positiivisesti yksilön työssä jaksamiseen.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tavoitteenani on tuottaa yhtenäistä tietoa siitä, mitä kuormittavuustekijöitä lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on, ja millaisilla tekijöillä kuormittavuutta voidaan ehkäistä. Aiheen olen rajannut lastensuojelun sosiaalityöntekijöihin, ja tutkimukseni kohdistuu Suomessa ja Pohjoismaissa tehtävään sosiaalityöhön. Tämän rajauksen olen tehnyt siksi, koska muualla maailmassa tapahtuva sosiaalityö poikkeaa monelta osin niin lakiperustan että toimenpiteiden, mutta myös sosiaalityöntekijöiden kelpoisuuden ja koulutuksen osalta suomalaisesta järjestelmästä. Suomalainen lastensuojelun malli on niin erityinen, että täysin vastaavaa ei löydy muualta maailmasta.

Tutkin lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia, koska lastensuojelutyö on yksi sosiaalityön kuormittavimmista osa-alueista. Jo heti alkuun minulle oli selvää, että haluan rajata aiheeni lastensuojelun sosiaalityöntekijöihin, koska se aihealue kiinnostaa eniten. Aiheena lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointi on hyvin ajankohtainen ja yhteiskunnallisestikin puhututtava ja esille noussut ilmiö.

Tutkimustehtäväni on tuottaa tutkimustietoa lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvoinnista. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaiset tekijät kuormittavat lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä työssään?
2. Millaisilla tekijöillä voidaan ehkäistä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työn kuormittumista?

4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Toteutan kandidaatintutkielman kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi laadullisen tutkimuksen metodeista. Kirjallisuuskatsauksen avulla tutkitaan jo valmiiksi tehtyjä tutkimuksia, joihin pohjautuen muodostetaan uusia tutkimustuloksia. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta tehdessä tutkija tekee johtopäätöksiä asioiden analyyttisen käsittelyn pohjalta alkuperäisiin tutkimuksiin vedoten. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineiston valinnan ja ohjeiden suhteen melko vapaa, eikä sitä ole tarkoin säädelty. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineistoa voidaan käyttää laajasti, jonka avulla on mahdollista tuottaa uusia ilmiöitä. (Salminen 2011, 4–6.)

Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voidaan käyttää tutkimusmenetelmänä silloin kun tutkittavasta aiheesta löytyy jo olemassa olevia tuloksia sekä tutkittua tietoa. Tuloksien tuottamien ilmiöiden ominaisuuksia voidaan kuvata laaja-alaisesti kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla (Tuomi ja Sarajärvi, 138). Kangasniemen, Utraisen, Ahosen, Pietilän, Jääskeläisen ja Liikasen (2013, 291–298) määritelmän mukaan kuvaileva kirjallisuuskatsaus on neljään osaan jakautuva menetelmä. Aluksi tutkija muodostaa tutkimuskysymykset, jonka jälkeen valitaan aineisto. Tämän jälkeen laaditaan kuvailu ja lopuksi tarkastellaan tulokset. Tutkimuskysymykset ovat tärkeä osa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimusprosessia. Tutkimuskysymykset ohjaavat koko tutkimusprosessia, ja ne vaikuttavat aineiston valintaan. Vaikka kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset kohdentuvat laajoihin ilmiöihin, tulee tutkimuskysymyksien olla riittävän tarkka, jotta aiheen syvälinen tarkastelu on mahdollista.

Tähän tutkielmaani sopivin muoto on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, koska yhdistän aiempia tutkimustietoja yhdeksi kokonaisuudeksi. Tämä tutkimus tuottaa monipuolisesti, syvälinisesti ja eri näkökulmat huomioiden tietoa valitsemastani aiheesta ja ilmiöstä. Lisäksi haluan, että tutkimukseni herättää keskustelua ja pohdintaa aiheeseen liittyen.

4.3 Tutkimusprosessi

Tutkimukseni on edennyt Kangasniemen ym. (2013, 292) neljää eri vaihetta mukailien valmiiksi kandidaatintutkimukseksi. Kandidaatintutkielman prosessi lähti liikkeelle omasta mielenkiinnostani lastensuojelutyötä kohtaan. Syvälinemmän ja kriittisemmän pohdinnan jälkeen halusin tutkia työhyvinvointiin liittyviä ilmiöitä.

Rinnakkain samanaikaisesti pohdin tutkimusmetodin valintaa, ja päädyin kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen. Muodostettuani alustavat tutkimuskysymykset tutkittavasta ilmiöstä, jatkui prosessi hakujen tekemisellä, jotta pystyin löytämään lopulliset aiheeseen sopivat aineistot. Aineistoa etsiessä tutkimuskysymykseni ovat tarkentuneet valitsemaani aineistoon sopivaksi. Valittuani kuusi eri aineistoa, etsin ja pohdin samaan aikaan tutkielman teoriaa ja käsitteistöä. Tärkeänä asiana tutkimuksessa pidin sitä, että teoria ja tutkimus resonoivat keskenään, jotta lukijalle välittyi mahdollisimman tarkasti kokonaiskuva tutkittavasta ilmiöstä.

Jo tutkielman alkuvaiheessa pystyin toteamaan, että oma työkokemukseni lastensuojelutyöstä antaa varmuutta koko prosessiin ja helpottaa tutkielman tekoa. Esimerkiksi käsitteistö on oman työn pohjalta suurimmilta osin tuttua, ja näin ollen tiedonhakukin sujui vaivattomammin. Työkokemuksen kautta syntynyt kiinnostus aiheeseen ja ilmiöön auttoivat tiedonhankinnassa.

Tutkimusta tehdessä tutkija sitoutuu tutkimukseen ja on lähellä tutkimuksen kohdetta. Koko prosessin ajan on tärkeää käydä kriittistä pohdintaa ja peilata tutkimusaineistoa teoriakokonaisuuteen. Kun tutkielman ilmiöön on perehdytty huolellisesti ja näkökulmia on tuotu esille monipuolisesti, parantaa se tutkimuksen luotettavuutta. (Aaltio & Puusa 2020, luku 11.) Tutkimusprosessin aikana huomasin että työkokemukseni kautta saatu kokemus tutkittavasta ilmiöstä lisäsi motivaatiani entisestään ja kiinnostukseni lastensuojelutyötä ja työhyvinvointia kohtaan kasvoi tutkimuksen edetessä.

Tutkimuksessa käytetään teoreettista viitekehystä tai teoriataustaa. Teorian tarkoituksena on luoda pohja tutkimukselle sekä suunnata tutkimuksen tekemistä. Teoreettinen viitekehys pitää sisällään keskeisen teoriakokonaisuuden. Teoria kytkeytyy tutkimukseen, ja näin syntyy looginen jatkumo. Teoriakokonaisuus koostuu useista aiheeseen liittyvistä näkökulmista ja näin ollen viitekehys muodostaa moninaisen kokonaisuuden, vaikkakin on selvää että jokin tai jotkin niistä ovat painokkaammassa asemassa. Teorian toimivat siis sellaiset mallit, jäsennykset tai hahmotelmat, jotka alan tutkijat ja teoretitkot ovat esittäneet. (Eskola & Suoranta 2000, 80.)

Luvussa 3.2 olen esitellyt tarkemmin työn vaatimusten ja työn voimavarojen mallin. Tämän mallin avulla tarkastelen lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia positiivisen ja negatiivisen ulottuvuuden kautta. Työn vaatimusten ja työn voimavarojen malli on kokonaisvaltainen malli, jonka avulla voidaan tutkia työhyvinvointia kuormittavuutta aiheuttavien tekijöitä ja kuormittavuutta ehkäiseviä tekijöitä. Tutkin tämän mallin avulla näitä edellä mainittuja tekijöitä, joita lastensuojelun sosiaalityöntekijät liittävät työhönsä.

4.4 Aineiston valinta

Hakuja tehdessä löysin runsaasti erilaisia aineistoja. Aineiston keräämisessä käytin sisäänottokriteereitä, joiden mukaan rajasin aineiston valintaa. Sisäänottokriteereinä olivat vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli, väitöskirja, liseniaatin työ, aineisto on mahdollisimman uutta ja mielellään vuodesta 2010 eteenpäin. Tutkimuksen sisällön on hyvä vastata tutkimuskysymyksiini ja että aineiston kohdemaana on Suomi ja Pohjoismaat. Halusin tuottaa tutkimuksellani tietoa suomalaisesta lastensuojelutyön työhyvinvoinnista, ja tämän vuoksi rajasin kohdemaat.

Tutkielmassani käytetty aineisto on koottu syksyn 2022 aikana. Aineisto on etsitty suomen ja englannin kielen hakusanoilla tietokannoista Social Care Online, Finna, JYKDOK, Journal.fi ja Google Scholar sekä oman kirjaston Rutakko-verkosta. JYKDO-Kissa hakuja tehdessä tein perushakujen lisäksi tarkennettuja kansainvälisten e-aineistojen hakuja. Pyrkimyksenä oli löytää sellaista aineistoa, joka kohdistuu lastensuojelun sosiaalityöntekijän työhyvinvointiin. Käyttämäni hakusanat ovat lastensuojelu, työhyvinvointi, työn kuormittavuus, child protection, child welfare workers ja workload. Hakutuloksia tarkastelin ensiksi silmäilemällä ja lukemalla otsikoita ja tiivistelmiä. Tiivistelmän perusteella valitsin luettavakseni tutkimuksessani käytettäviä aineistoja.

4.5 Aineisto ja aineiston analysointi

Tutkielmani aineisto koostuu kolmesta eri väitöskirjasta, yhdestä liseniaatin työstä sekä kahdesta tieteellisestä artikkelista. Näistä aineistoista neljä on kotimaisia ja kaksi kansainvälisiä tutkimusta. Esittelen käyttämäni aineiston tarkemmin taulukossa 1.

TAULUKKO 1 Tutkimusaineisto.

	Tekijä(t), vuosiluku	Tutkimuksen nimi	Tyyppi	Tutkimusaihe
1.	Baldschun, Andreas 2018.	The occupational well-being of child protection social workers: Theoretical conceptualization and empirical investigations among	Väitöskirja	Tutkimuksessa tarkastellaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia.

		Finnish statutory social workers.		
2.	Forsman, Sinikka 2010.	Sosiaalityöntekijän jaksaminen ja jatkaminen lastensuojelussa. Henkilökoh- taisen ja muodolli- sen uran rajapin- noilla.	Väitöskirja	Lastensuojelun sosiaalityönte- kijöiden omien näkemysten ja kokemusten tarkastelu työssä jaksamisen ja jatkamisen näkö- kulmasta.
3.	Junnonen, Sanna-Riitta, Hämäläinen, Juha, Töttö, Pertti, Väisä- nen, Raija, Rantonen, Otso ja Salo, Paula 2019.	Sosiaalityöntekijöi- den työn kuormitta- vuus ja siinä tapah- tuneet muutokset vuosina 2000 – 2012.	Tieteelli- nen artik- keli	Artikkelissa tarkastellaan, mitä kuormittavia tekijöitä sosiaali- työssä esiintyy, ja millaisia muu- toksia niissä on tapahtunut 2000-luvun Suomessa. Artikke- lin pohjana oleva tutkimus on kohdentunut sosiaalityönteki- jöihin.
4.	Matela, Kari 2009.	Viihtyvät ja vaihtu- vat. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöi- den työssä pysymi- seen ja työssä lähte- miseen vaikuttavat tekijät.	Lisensiaa- tintyö	Kyselytutkimuksessa tarkas- tellaan niitä tekijöitä, mitkä vaikuttavat lastensuojelu- työssä pysymiseen ja lähtemi- seen.
5.	Mänttari-van- der Kuip, Maija 2015.	Work-Related Well- Being among Finn- ish Frontline Social Workers in an Age of Austerity.	Väitöskirja	Tutkimuksessa tarkastellaan julkisissa sosiaalipalveluissa työskentelevien lastensuojelun (myös aikuissosiaalityö) sosi- aalityöntekijöiden tilannetta ja työhyvinvointia niukkuuden aikakaudella.
6.	Saarinen, Arttu, Blom- berg Helena ja Kroll, Christian 2012.	Liikaa vaadittu? So- siaalityöntekijöiden kokemukset työnsä kuormittavuudesta ja ristiriitaisuudesta Pohjoismaissa.	Tieteelli- nen artik- keli	Artikkelissa pureudutaan tut- kimaan sosiaalityöntekijöiden kokemaa työn vaativuutta sekä työssä koettua kuormitta- vuutta.

Aineisto on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ryhdyin toteuttamaan Tuomen ja Sarajärven (2018) mallia mukailen. Tuomen ja Sarajärven (2018, 122–123) mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi koostuu useista eri vaiheista, ja ne toteutetaan prosessinomaisesti. Ensimmäiseksi toteutetaan redusointi, joka tarkoittaa valitun aineiston *pelkistämistä*. Toisena vaiheena toteutetaan klusterointi eli niin kutsuttu *ryhmittely*. Tämän jälkeen edetään viimeiseen vaiheeseen, joka on abstrahointi eli *käsitteellistäminen*.

Aineiston analysoinnin alussa perehdyin valitsemaani tutkimusaineistoon lukemalla sen huolellisesti. Tämän jälkeen luetuista aineistoista poimin tutkimuskysymykseeni vastaavia ilmiöitä. Tässä vaiheessa pelkistin aineistot siten, että jätin kaiken tutkimukselle epäolennaisen pois. Kirjoitin samaa kuvaavat ilmiöt ylös samanväriselle muistilapulle eli teemoittelin aineistoni värikoodauksen avulla. Tämän jälkeen luin sisältöä vielä uudestaan ja ryhdyin yhdistelemään ilmiöitä, jotta sain nostettua tärkeät asiat selkeästi esille. Tekemäni aineiston analyysin pohjalta olen saanut muodostettua kokonaisuuden, jonka avulla tutkittavaa ilmiötä voidaan tulkita perustellusti. Sisällönanalyysin avulla valitut aineistot on tiivistetty, jonka ympärille olen muodostanut tutkimukseni tulokset.

4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkijan tulee ottaa huomioon tutkimusta tehdessä erilaiset eettiset kysymykset. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksen teossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa on vältettävä epärehellisyttä. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2015, 23–26.) Osa hyvää tieteellistä käytäntöä on se, että tutkimus on kokonaisuudessaan toteutettu yksityiskohtaisesti tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkija on raportoinut prosessin eri vaiheet tarkasti. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 151.)

Ryhtyessäni tekemään kandidaatintutkielmaa pohdin eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä näkökulmia. Halusin koko prosessin läpi työskennellä huolellisesti ja eettisyyden huomioiden. Tutkielmassani olen selkeästi merkinnyt alkuperäisen tutkijan lähdemerkintöihin, ja näin annan kunnian tekstin tekijälle. Tekstiä ei ole plagioitu, vaan viitattu alkuperäiseen tekijään.

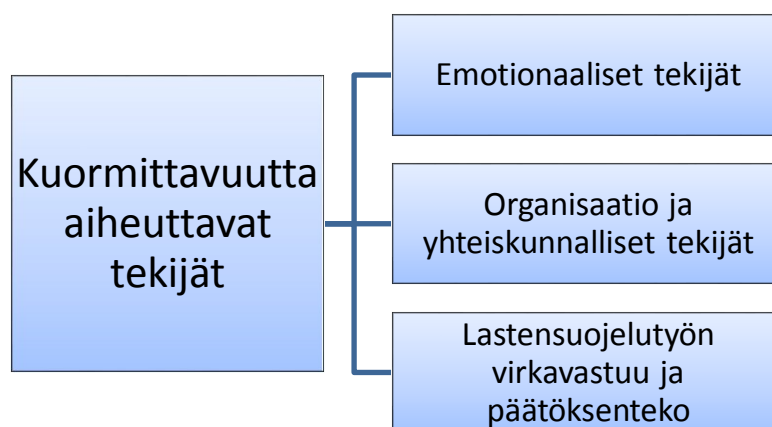
Ihmisarvon kunnioittaminen on tutkimusta tehdessä tärkeä lähtökohta. Tutkielmani on toteutettu sosiaalityön ilmiöön liittyen, ja olen tutkielmaa tehdessä muodostanut tekstin kohderyhmää kunnioittavalla tavalla. Puusan ja Juutin (2020, luku 10) mukaan tutkimusta tehdessä täytyy pyrkiä samaan aikaan hyviä asioita sen kohteena

oleville ihmisille. Tutkimus täytyy muodostaa siten, ettei se aiheuta haittaa sen kohteena olevalle kohderyhmälle.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Lastensuojelutyön kuormittavuustekijät

Tutkimustuloksina esitän tässä luvussa lastensuojelutyön kuormittavuustekijät. Keskeisimpinä teemoina tutkimustuloksina ovat *emotionaaliset tekijät, organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät sekä lastensuojelutyön virkavastuu ja päätöksenteko*. Näitä kuormittavuustekijöitä tutkimuksissaan käsittelevät Forsman (2010), Matela (2011), Baldshun (2018), Mänttari-van der Kuip (2015) sekä Saarinen ym. (2012) ja Junnonen ym. (2015) artikkeleissaan.

KUVIO 2 Lastensuojelun kuormittavuustekijät.

5.1.1 Emotionaaliset tekijät

Emotionaaliset tekijät voivat aiheuttaa lastensuojelutyöntekijöiden kuormittuneisuutta. Emotionaalisuus on vahvasti läsnä lastensuojelutyössä, sillä asiakastyössä kohdataan asiakkaiden erilaisia tunnetiloja ja työntekijät kokevat omia tunnetiloja asiakaskohtaamisissa. Sosiaalityöntekijöiltä tarvitaan asiakastyössä niin sanottua emotionaalista taitavuutta. Esimerkiksi sosiaalityöntekijä ymmärtää ja hyväksyy sen, että asiakas voi käyttäytyä epäkunnioittavasti ja vihaisesti. Samanaikaisesti sosiaalityöntekijä tuntee suuttumusta, jonka haluaisi näyttää, mutta ei näytä. Uhkaavassa tilanteessa sosiaalityöntekijä reagoi tilanteeseen harkitusti. Hänen tulee osata arvioida itsensä ja toisen parhaaksi, milloin on hyvä jatkaa keskustelua, ja milloin tilanteesta tulee vetäytyä.

Baldschunin (2018) tutkimuksen mukaan lastensuojelun sosiaalityön monipuoliset ja vaativat emotionaaliset haasteet ovat pääasiassa syitä työperäisen henkisen ahdistuksen kehittymiseen. Forsmanin (2010) tutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijät kohtaavat työssään rankkoja asioita ja tunteita. Tällaisia tilanteita kohdataan arkisessa työssä, joka pitää sisällään kotikäyntejä, erilaisia verkostoneuvotteluita sekä asiakastapaamisia. Tutkimuksen mukaan asiakkaat ovat sosiaalityöntekijän keskipisteessä. Tämä aiheuttaa sosiaalityöntekijöissä voimakasta huolen kantamista asiakkaiden erilaisista tilanteista. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät kohtaavat työssään huono-osaisen ihmisten todellisuutta, jolloin vastassa voi olla kaaosta, päihteiden käyttöä, huonoja kotioloja, lapsen kasvun ja kehityksen laiminlyöntiä sekä asiakkaan aggressiivisuutta.

Sosiaalityöntekijän kohdatessa asiakkaitaan vaarallisissa olosuhteissa, aiheuttaa se itsessään jo valtavaa stressiä. Forsmanin (2010) tutkimuksen mukaan vaarallisissa tilanteissa on läsnä pelon tunne, joka voimistuu sellaisissa tilanteissa, kun asiakas kohdistaa sosiaalityöntekijään uhkailua. Tutkimuksessa korostetaan, että mahdollisen fyysisen väkivallan tilanteita ei tule unohtaa, ja tällaisia tilanteita varten tulee oma turvallisuus olla varmistettuna. Lastensuojelutyössä väkivallan uhkaa ei voi tietää varmaksi, ja siihen liittyvä epävarmuus aiheuttaa työhön kuormittavuutta. Forsman (2010) määrittelee lastensuojelutyön työnä, johon liittyy paljon erilaisia tunteita. Eri-tyisesti suuren negatiivisten tunteiden määrän koetaan aiheuttavan työn kuormittavuutta. Lisäksi henkisesti kuormittavia tilanteita todetaan olevan enemmän kuin useammassa muissa sosiaalityön tehtävissä.

Baldshunin (2018) tutkimus tukee ajatusta siitä, että asiakkaiden kanssa tehtävä lastensuojelutyö on emotionaalisesti haastavaa ja vaativaa. Tutkimuksessa sosiaalityöntekijöiden kokemukset kertovat siitä, että riittämättömällä työolosuhteilla on välitön vaikutus kokonaisvaltaisesti sosiaalityöntekijän hyvinvointiin.

5.1.2 Organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät

Toisena selkeänä teemana tutkimuksista nostin esille *organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät*. Sosiaalityöntekijät tekevät asiakastyötä, jossa heidän tehtävänsä on parantaa asiakkaan tilannetta. Sosiaalityöntekijä ovat aina osa organisaatiotaan ja työtä ohjaa lainsäädäntö, asetukset ja ohjeet. Toisinaan nämä organisaatiot eivät mahdollista työn tekemistä riittävän hyvin, jos resursseja on liian niukasti. Tämä kuormittaa, koska sosiaalityöntekijä toimii ammattietiikkaansa nojaten.

Forsmanin (2010) ja Matelan (2011) tutkimuksien sekä Junnoson ym. (2019) artikkelin mukaan sosiaalityöntekijöiden työmäärä on liian suuri, mikä on yhteydessä resurssien niukkuuteen. Forsmanin (2010) tutkimuksessa korostui työn akuutti näkökulman, joka näkyy esimerkiksi siten, että sosiaalipäivystyksen tekemät kiireelliset sijoitukset viikonloppuna siirtyivät arjen tullen jatkotyöskentelyyn alueen sosiaalityöntekijälle. Näin ollen virka-aikaista työtäkään ei ohjaa suunnitelmallisuus, vaan akuutit työtilanteet saattavat muuttaa suunniteltua työjärjestystä merkittävästi. Työn määrän ollessa suuri, on työpäivät usein suunniteltu täydeksi, ja akuutin tilanteen tullessa joutuu työjärjestystä priorisoimaan uusiksi, ja siirtämään ennalta sovittuja neuvotteluita toiseen ajankohtaan.

Forsmanin (2010) tutkimuksen mukaan muut toimijat eivät toimi tilanteissa välttämättä aina tarpeeksi ajoissa, ja tilanne ehtii kriisiytyä liian pitkälle. Tällaisissa tilanteissa lastensuojelun sosiaalityöntekijä joutuu toimimaan lain edellyttämällä tavalla, ja keinovalikoima voi olla siinä kohtaa melko vähäinen. On ilmeistä, että lastensuojelun sosiaalityöhön kuuluu niin sanottu päivystysluontoinen työ, jonka haastateltavat kokivat heikentävänä tekijänä pitkäjänteisen asiakastyöskentelyyn peilaten. Lapsen edunmukaisuutta ajatellen lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulisi tavata lasta riittävän useasti, sekä luoda lapseen ja hänen perheeseen tiivis asiakassuhde. Akuuttien tilanteiden muuttaessa työjärjestystä, vaikuttaa se väistämättä suunniteltuihin asiakastapaamisiin ja mahdollisuuksiin paneutua asiakkaiden tilanteisiin syvällisesti.

Matelan (2011) tutkimuksessa korostuu se, että asiakkailta ja kuntien hallinnolla on eriävät odotukset sosiaalityöntekijöiden työstä, mikä asettaa sosiaalityöntekijöitä ristiriitaiseen tilanteeseen. Mänttari-van der Kuipin (2015) mukaan tulokset osoittavat, että tiukentuneella taloudella on selkeä yhteys sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointiin. Säästöpainet lisääntyivät ja tehokkuuspaineet puolestaan kasvoivat. Kokemukset lisääntyneistä budjettirajoitteista, lisääntyvästä työn ylikuormituksesta ja yhteistyössä toimivien palveluntuottajien riittämättömien resurssien vaikutuksesta omaan työhön todettiin tilastollisesti merkittäviksi tekijöiksi, jotka selittävät sosiaalityöntekijöiden moraalista kärsimystä. Taloudellisten resurssien ollessa rajallista, vaikuttaa se riittävien ja tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseen, joka on ristiriidassa sosiaalityöntekijöiden ammattieettisten ohjeiden kanssa.

Forsmaninkin (2010) tutkimuksen mukaan julkilausutut eettiset ohjeet ovat ristiriidassa käytännön työn kanssa. Sosiaalityön eettisissä ohjeissa edellytetään käytössä olevin resurssien jakamista tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti asiakkaiden kesken. Tutkimuksesta ilmenee, että työ on tasapainottelua useaan eri suuntaan, joista päällimmäiseksi nousee muun muassa raha, byrokratian vaateet, kriisiasiakkaat sekä asiakkaan etu. Tutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijöiden asiakkaidensa tasapuolinen kohtelu on nykyisillä työtavoilla ja asiakasmäärillä kyseenalaista.

Saarisen ym. (2012) artikkelin mukaan asiakkaan ja organisaation asettamat odotukset voivat olla selvässä ristiriidassa keskenään. Toisinaan lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja työorganisaatio voi olla eri mieltä päätöksistä. Tällöin sosiaalityöntekijälle lapsen edun näkökulman esillä pitäminen voi olla haasteellista. On esimerkiksi tilanteita joissa useat yhteistyötahot painostavat lapsen huostaanottoon, mutta sosiaalityöntekijä joutuu miettimään, onko kunnalla varaa ehdotettuun paikkaan lapsen edun jäädessä toissijaiseksi. (Forsman 2011, 87.)

Junnonen ym. (2012) artikkelista todettiin, että useampi sosiaalityöntekijä vaihtaa aktiivisesti työpaikkaa, ja useat sosiaalityöntekijät hakeutuvat pois asiakastyöstä. Tämä voi lisätä työhön jäävien sosiaalityöntekijöiden työn määrää. Forsmanin (2010) tutkimuksessa korostui työntekijöiden vaihtumisen negatiivinen ja kuormittava merkitys. Pysyvää työparia pidetään hyvänä käytäntönä, koska silloin on mahdollista oppia tuntemaan toisen työtavat.

5.1.3 Lastensuojelutyön virkavastuu ja päätöksenteko

Kolmanneksi teemaksi tutkimuksista nostin *lastensuojelutyön virkavastuun ja päätöksenteon*. Lastensuojelutyössä keskiössä on lapsen etu, jolloin asioita pohditaan useasta eri näkökulmasta tarkastellen. Sosiaalityöntekijöillä on virkavastuu ja he kantavat vastuun tekemistään päätöksistä. Työssä käytetään julkista valtaa, ja päätökset tehdään lakiin ja asetuksiin nojaten. Lastensuojelutyössä koetaan usein kiirettä, joka voi aiheuttaa työhön kuormittavuutta. Näitä tutkimustuloksia aineistossani käsitelivät Forsman (2010), Baldshun (2018), Mänttari-van der Kuip (2015) ja Junnonen ym. (2019).

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä joutuu pohtimaan asioita useasta eri näkökulmasta. Lastensuojelun sosiaalityössä työskentelyn lähtökohtana on lapsen etu, ja sosiaalityöntekijän tehtävä on puolustaa lapsen etua. Toisinaan voi olla tilanteita jolloin sosiaalityöntekijä voi joutua asettumaan niin sanotusti vanhempia vastaan. Tämä on omiaan aiheuttamaan asiakastyöhön jännitteitä ja ristiriitaisuutta. (Forsman 2010.)

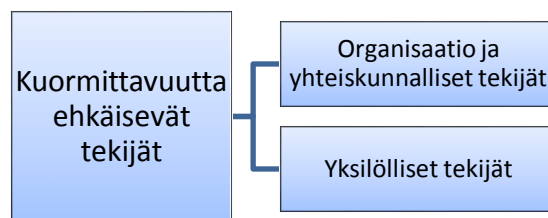
Baldschunin (2018) ja Forsmanin (2010) tutkimuksien mukaan lastensuojelun työssä tehdään vaikeita päätöksiä, ja iso osa sosiaalityöntekijöistä kokee sen kuormittavana tekijänä arjen työssä. Lastensuojelutyössä sosiaalityöntekijä käyttää julkista valtaa ja joutuu kantamaan vastuun päätöksenteosta. Tehdyt päätökset vaikuttavat

suoraan lapseen ja läheisverkoston elämään. Baldshunin (2018) tutkimuksen mukaan iso vastuu työssä sisältää aina riskejä. Lastensuojelutyölle asetetut tavoitteet tulee saavuttaa aina eettisyys ja lapsen etu huomioiden.

Toisaalta Junnoson ym. (2012) artikkelin mukaan sosiaalityöntekijöiden hälyttävän huono työhyvinvointi vaikuttanee asiakastyön laatuun, koska työtahti on kova ja työmäärät ovat suuria. Näin ollen Mänttari-van der Kuipin (2015) tutkimus vahvistaa ajatuksen siitä, että sosiaalityöntekijät eivät pysty tekemään työtään niin hyvin kun haluaisivat, joka aiheuttaa riittämättömyyden tunnetta arjen työssä. Forsmanin (2010) tutkimuksessa työtä kuvataan usein sanalla "kiire". Tutkimuksessa kuvataan työn muuttuvan hyvin mekaaniseksi kiireen vallitessa. Tällöin keskiössä on lain määrittelemissä aikarajoissa olevat lastensuojelun päätökset ja lastensuojeluilmoitukset. Kiireen seurauksena arkista työtä ei voi välttämättä tehdä ammatillisten vaatimusten mukaisesti.

5.2 Lastensuojelutyön kuormittavuutta ehkäisevät tekijät

Tutkimustuloksina esitän tässä luvussa lastensuojelutyön kuormittavuutta ehkäisevät tekijät. Keskeisimpinä teemoina tutkimustuloksina ovat *organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät sekä yksilölliset tekijät*. Näitä kuormittavuutta ehkäiseviä tekijöitä tutkimuksissaan käsittelevät Forsman (2010) ja Matela (2011) sekä Saarinen ym. (2012) ja Junnonen ym. (2015) artikkelissaan.

KUVIO 3 Lastensuojelun kuormittavuutta ehkäisevät tekijät.

5.2.1 Organisaatio ja yhteiskunnalliset tekijät

Ensimmäisenä teemana tutkimuksista nostin esille *organisaation ja yhteiskunnan tuomat kuormittavuutta ehkäisevät tekijät*. Sosiaalityöntekijöiden tekemä työ on yhteiskunnallisesti merkittävää työtä, jonka tavoitteena on tuottaa myönteistä muutosta yhteiskunnassa. Sosiaalityö on ihmisläheistä työtä, jossa ollaan ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa.

Tutkimuksista ja artikkeleista ilmenee työorganisaation ja yhteiskunnan tuomia erilaisia ehkäiseviä tekijöitä. Matelan (2011) tutkimuksen mukaan työyhteisön myönteinen ilmapiiri voi vahvistaa työhyvinvointia. Työn tekeminen koetaan myönteisenä ja mielekkäänä, kun työntekijöitä kohdellaan tasavertaisesti. Suuressa arvossa Forsmanin (2010) tutkimuksessa korostuu hyvän ja pysyvän työyhteisön merkitys. Töihin on mukava lähteä silloin, kun työyhteisö on kannustava ja ilmapiiri hyvä.

Junnosen ym. (2012) artikkelin sekä Forsmanin (2010) tutkimuksen mukaan sosiaalityössä on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa monenlaisten ihmisten kanssa ja auttaa heitä elämän eri tilanteissa. Tällaiset tilanteet lisäävät työn mielenkiintoa, tuovat siihen vaihtelevuutta sekä merkityksellisyyttä. Forsmanin (2010) tutkimuksessa kuvataan lastensuojelutyön yhteiskunnallista merkityksellisyyttä, jolla on suuri merkitys työmotivaatiolle. Tutkimustuloksista ilmenee, että sosiaalityöntekijät haluavat tehdä päätöksiä ja sitä kautta vaikuttaa asiakkaiden elämään myönteisesti muutostyötä tehden.

Junnosen ym. (2012) artikkelissa ja Forsmanin (2010) tutkimuksessa esille nousevat mahdollisuudet kehittää omaa työtään, unohtamatta työyhteisön työn kehittämistä. Jotta työssä jaksaa ja jatkaa, tulee työtä saada kehittää. Lisäkoulutusten ja työnohjauksen merkitys korostuivat tutkimuksissa. Näillä koettiin saavan lisää mielekkyyttä työhön, joka tukee työssä jaksamista.

5.2.2 Kuormittavuutta ehkäisevät yksilölliset tekijät

Tutkimuksista ilmeni erilaisia *yksilöllisiä tekijöitä*, jotka ehkäisevät lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kuormittavuutta työssä. Forsmanin (2010) tutkimustuloksissa korostui työn palkitsevuus. Vaikka tilanteet asiakkaiden kanssa tuntuvat usein haastavilta, pitkällä aikavälillä tehty työ usein palkitsee ja onnistuneet asiakassuhteet ovat merkittäviä työssä jaksamisen kannalta. Kun saman asiakkaan kanssa tehdään pitkään töitä, syntyy usein asiakkaaseen luottamuksellinen suhde ja yhteistyö on toimivaa. Sosiaalityöntekijät saavat tehdä suuresta määrin työtänsä itsenäisesti ja omalla persoonallaan, mikä tekee työstä mielekkäämpää. Sosiaalityö mahdollistaa erilaisten työtapojen ja työmenetelmien käytön, joita sosiaalityöntekijä voi oman arvionsa mukaan käyttää kussakin tilanteessa. Sosiaalityö on muutostyötä, ja

erityisesti lasten elinoloihin vaikuttaminen lisää työmotivaatiota. Forsmanin (2010) ja Matelan (2011) tutkimuksissa lastensuojelutyö korostui tärkeäksi ja merkitykselliseksi työksi, mikä lisää työssä jaksamista. Tällöin työ koetaan mielekkäämmäksi, koska työtä pidetään tärkeänä. Kun omaan työhön ollaan tyytyväisiä, vaikuttaa se työn kuormittavuuden kokemiseen positiivisesti. Junnoson ym. (2012) artikkelin mukaan työntekijöille on tärkeää jakaa tavoitteet ja arvot työnantajan kanssa, mikä lisää työhön sitoutumista.

Forsmanin (2010) ja Matelan (2011) tutkimuksien mukaan työvuosien merkitys työssä jaksamiseen liittyy. Kokeneemmilla sosiaalityöntekijöillä tunnekuorman käsittely tapahtuu helpommin, lisäksi oma elämäkokemus auttaa asian läpi käymiseen. Ammatillisen osaamisen ollessa vahvempaa sekä omien valmiuksien ollessa kehittyneemmät, nähdään näillä olevan työhyvinvointia tukeva merkitys.

Saarisen ym. (2012) mukaan työkokemuksen ja koulutuksen merkitys ovat yksilön työhyvinvointia tukevia tekijöitä, ja ne lisäävät työn hallinnan tunnetta. Koulutus on merkittävä työtyytyväisyyttä lisäävä tekijä, joka tukee yksilön ammatti-identiteetin vahvistumista. Tätä ajatusta vahvistaa Matelan (2011) tutkimus, jonka mukaan sosiaalityöntekijän omat valmiudet ja ammatillinen osaaminen vahvistavat työhyvinvointia.

Saarisen ym. (2012) ja Matelan (2011) mukaan merkittävästi työssä jaksamista tukee tyytyväisyys omaan palkkatasoon. Työn ollessa raskasta ja kuormittavaa, riittävällä palkalla pystytään kompensoimaan työssä jaksamista. Riittävällä palkalla pystytään ennakoimaan yksilön työssä pysymistä ja työhön sitoutumista. Forsmanin (2010) tutkimuksen mukaan yksilö on tyytyväisempi omaan palkkaan oltuaan alalla vähän aikaa. Lähtökohtaisesti tämän hetkinen palkkataso ei ole riittävän tyydyttävä. Palkkatason nousu lisäisi yksilön työssä jaksamista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmani tulokset ovat jakautuneet lastensuojelutyön kuormittaviin tekijöihin ja kuormittavuutta ehkäiseviin tekijöihin. Aikaisempien tutkimuksien mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työ on hyvin haastaavaa ja koettu uupumus ja kuormittavuus ovat todellista. Tutkielmani tulokset vahvistavat näitä analyyseja. Viime vuosien ajan lastensuojelun työntekijöiden kuormittavasta tilanteesta on uutisoitu paljon, ja työssä jaksamisen hyvät puolet ovat jääneet näiden varjoon. Halusin tutkia lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia positiivisesta ja negatiivisesta tulokulmasta, jotta pystyin luomaan mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsityksen ilmiöstä.

Kerroin luvussa 3.2 työn vaatimusten ja työn voimavarojen mallista ja mallin jaosta, joka ei ole yksiselitteinen. Jokainen työntekijä kokee työn vaatimukset ja työn voimavarat yksilöllisesti, ja näin ollen toinen voi pitää samaa tekijää voimavarana ja toinen vaatimuksena. Tämän lisäksi yksi ja sama tekijä voidaan kokea yhtäaikaisesti sekä voimavarana, että vaatimuksena. Näihin edellä mainittuihin kokemuksiin vaikuttaa aina yksilön tulkinta sekä yksilön persoonallisuus. Tämä tuli esille tutkimukseni tuloksissa, kuten pidempi elämäkokemus ja työkokemus voivat toimia ehkäisevänä tekijänä työssä jaksamisessa. Erityisesti voimavarojen eli ehkäisevien tekijöiden kokeminen ilmeni tutkimustuloksissani yksilöllisenä tekijänä.

Kuormittavuuteen liittyy useita eri tekijöitä. Nämä tekijät ovat emotionaalisia tekijöitä, organisaatio ja yhteiskunnallisia tekijöitä sekä lastensuojelutyön virkavastuuseen ja päätöksentekoon liittyviä tekijöitä. Aineistoni perusteella sosiaalityö on emotionaalista. Työssä koetut tunteet liittyvät niin asiakkaisiin kuin työyhteisöön sekä sosiaalityön laajempiin rakenteisiin. Lastensuojelutyössä kohdataan rankkoja tilanteita, jotka saavat aikaan voimakkaita tunteita ja jopa ahdistusta, ja näin ollen työperäinen henkinen ahdistus on omiaan aiheuttamaan kuormitusta lastensuojelutyössä.

Resurssien vähäisyys organisaatiossa aiheuttaa sosiaalityöntekijöissä riittämättömyyden tunnetta, eikä työtä välttämättä voida tehdä niin hyvin kuin oma ammattietiikka sanoo. Sosiaalityön tulisi olla suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä, mutta työssä on päivystyluontoinen elementti. Työpäivään saattaa tulla äkillisesti muutoksia, ja näin ollen se heikentää mahdollisuuksia paneutua työhön riittävän syvällisesti. Suuret asiakasmäärät ja kiire ovat suorassa yhteydessä mahdollisuuden tehdä lapsen edunmukaista sosiaalityötä, vaikka lapsen etu tulisi olla lastensuojelutyön keskiössä.

Tutkimukseni aineiston mukaan lastensuojelutyössä vallitsee sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus ja osa sosiaalityöntekijöistä vaihtaa aktiivisesti työpaikkaa. Työntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa heikentävästi työhyvinvointiin. Suureen arvoon nousi pysyvän ja hyvän työyhteisön merkitys, joka on työyhteisön kannalta merkittävä työssä jaksamista lisäävä tekijä. Pysyvässä työyhteisössä on mahdollista oppia tunnistamaan työtovereiden työtavat. Myönteinen työilmapiiri sekä työkavereilta saatu tuki auttavat jaksamaan työssä. Työn luonteeseen kuuluva vuorovaikutus niin asiakkaiden kuin oman työyhteisön kanssa tukevat työhyvinvointia. Vaikka työ on viranomaistyötä, saa työtä tehdä omalla persoonallaan, joka merkitsee sosiaalityöntekijöille paljon.

7 POHDINTA

Tämän tutkielman tutkimustehtävä oli koota yhteen tietoa lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työn kuormittavista tekijöistä sekä työn kuormittavuutta ehkäisevistä tekijöistä. Rajasin aineiston lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointiin. Onnistuin rajaamaan aineistoa hyvin, vaikka työhyvinvointi onkin hyvin laaja-alainen ja monimuotoinen ilmiö. Tutkimukseni on luotettava, ja tutkimukseni aihe on omaan tieteenalaani vahvasti liittyvä. Onnistuin tuottamaan työhöni hyvän teoreettisen viitekehyksen, joka on selkeästi sidoksissa tutkimustuloksiin. Tutkielmani vahvuutena on ajankohtaiset ja luotettavat aineistot. Tutkimukseni aihe on hyvin ajankohtainen ilmiö sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia tarkasteltaessa.

Koen, että tutkimus antoi minulle lisää tietoutta lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tekijöistä. Olen sosiaalialan työurallani tiedostanut aina työhyvinvoinnin tärkeyden ja merkityksellisyyden, mutta tämän tutkimuksen jälkeen ymmärrän sen merkityksen vielä syvällisemmin ja pystyn hahmottamaan sen moninaista kokonaisuutta paremmin.

Tutkimukseni tieto on hyödyllistä tietoa lastensuojelun sosiaalityöntekijöille, sekä lastensuojelutyön työhyvinvointia kehittäville henkilöille. Olen työskennellyt jo jonkin aikaa lastensuojelun sosiaalityöntekijänä, ja tutkimukseni tulokset olivat osin samanlaisia kuin oma työkokemukseni on osoittanut. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että työvuosilla on merkitys tunnekuorman käsittelyyn. Tätä asiaa en itse omassa työssäni ole kokenut samanlaisena, ja kokemukseni mukaan tunnekuorman käsittelyyn vaikuttaa vahvasti persoona. Omassa työssäni kohtaan päivittäin resurssipulaa ja kiirettä, jota myös tutkimuksen tulokset osoittivat. Oma työssä jaksamista tukee se, että muutostyötä tekemällä pääsee vaikuttamaan lasten elinoloihin.

Tutkimukseni aineistosta kävi ilmi, että osa sosiaalityöntekijöistä oli toiminut alalla pitkään, ja osalla työkokemusta oli vasta vähänlaisesti. Tässä tutkimuksessa lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työn kuormittavuutta ja kuormittavuuden ehkäisemistä tutkittiin yhtenä kokonaisuutena. Jatkotutkimuksen aiheena olisi kiinnostavaa tutkia pitkään sosiaalityötä tehneiden sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia sekä alalla vähän aikaa toimineiden sosiaalityöntekijöiden työhyvinvoinnin kokemusten eroavaisuuksia. Tämän jatkotutkimus aiheen voisin toteuttaa omassa Pro Gradu- tutkielmassa tulevaisuudessa. Toisaalta olisi myös mielenkiintoista jatkaa aiheen syvällisempää tutkimista työn emotionaalisuuden kuormittavuuden näkökulmasta tutkien.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden virkoja on täyttämättä valtava määrä, joka kertoo siitä, ettei kyseiseen työhön ole kovin suurta vetovoimaa. On kuitenkin selvää, että lastensuojelua tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa, joten näen tärkeänä tutkimuksissani ilmenneisiin epäkohtiin puuttumisen. Esimerkiksi koronavuosien aiheuttamat ongelmat, haasteet ja pahoinvointi tulee näyttäytymään vielä pitkään lastensuojelun työssä, joten on ilmeisen selvää että lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia tulee vahvistaa ja kehittää.

Kuluneiden vuosien aikana sosiaalityössä on tapahtunut erilaisia muutoksia. Viimeisin muutos on vuoden 2023 alusta, jolloin koko maassa siirryttiin hyvinvointialueiden mukaiseen palvelujen järjestämiseen. Muutokset vaikuttavat aina työhyvinvointiin, ja tällöin työhyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointi on nykytilanteessa haavoittuvassa asemassa, ja tämän vuoksi se tarvitsee tarkempaa tutkimusta. Tällöin sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia on mahdollista huomioida jatkossa enemmän ja kehittää entistä paremmin. Jotta lastensuojelutyötä voidaan tehdä laadukkaasti lapsen etu keskiössä, tarvitsee se toimiakseen hyvinvoivia sosiaalityöntekijöitä, jotka voivat rakentaa pitkää työuraa yhteiskunnallisesti tärkeässä ammatissa.

LÄHTEET

- Aaltio, Iris ja Anu Puusa. 2020. "Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?" teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, toimittajat Anu Puusa ja Pauli Juuti. Luku 11. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Araneva, Mirjam. 2016. *Lapsen suojele. Toteuttaminen ja päätöksenteko*. Liettua: BALTO print.
- Bakker, Arnold. B. ja Evangelia Demerouti. 2007. "The job demands-resources model: State of the art." *Journal of Managerial Psychology*, 22. 309-328.
- Baldschun, Andreas. 2014. "The six dimensions of child welfare employees occupational well-being". *Nordic Journal of working life studies* 4(4), 69-78.
- Baldschun, Andreas. 2018. *The occupational well-being of child protection social workers. Theoretical conceptualization and empirical investigations among Finnish statutory social workers*. Kuopio: University of Eastern Finland.
- Demerouti, Evangelia, Arnold. B. Bakker, Friedhelm Nachreiner ja Wilmar. B. Schaufeli. 2001. "The job demands-resources model of burnout." *Journal of Applied Psychology*, 86. 499-512.
- Eskola, Jari ja Juha Suoranta. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Forsman, Sinikka. 2010. *Sosiaalityöntekijän jaksaminen ja jatkaminen lastensuojelussa. Henkilökohtaisen ja muodollisen uran rajapinnoilla*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Helsingin Sanomat (11.12.2022): "Sossun luukun toisella puolella. Sosiaalialan työntekijät ovat yhteiskunnan turvaverkko, mutta nyt monet heistä ovat yhtä uupuneita kuin autettavatkin. Miksi meidän alan ahdingosta vaietaan, työntekijät kysyvät." Kirjoittaja: Marko Junkkari. Saatavilla: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000009115120.html>, luettu 11.12.2022.
- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara. 2015. *Tutki ja kirjoita*. Porvoo: Bookwell Oy.
- Juhila, Kirsi. 2006. *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina*. Tampere: Vastapaino.
- Junnonen, Sanna-Riitta, Juha Hämäläinen, Pertti Töttö, Raija Väisänen, Otso Rantonen, ja Paula Salo. 2019. "Sosiaalityöntekijöiden Työn Kuormittavuus Ja Siinä Tapahtuneet Muutokset Vuosin 2000-2012". *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti* 27 (2):144-63. <https://doi.org/10.30668/janus.65729>.
- Juuti, Pauli ja Pontus Salmi. 2014. *Tunteet ja työ. Uupumuksesta iloon*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kangasniemi, Mari, Kati Utriainen, Sanna-Mari Ahonen, Anna-Maija Pietilä, Petri Jääskeläinen ja Eeva Liikanen. 2013. "Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon." *Hoitotiede* 25(4): 291-301.

- Laine, Pertti. 2013. *Työhyvinvoinnin kehittäminen. Hyvän kehittämisen reunaehdoja tutkimassa*. Turku: Turun yliopisto.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Manka, Marja-Liisa ja Marjut Manka. 2016. *Työhyvinvointi*. Helsinki: Talentum Pro.
- Manka, Marja-Liisa ja Marjut Manka. 2018. *Työhyvinvointi*. Helsinki: Talentum Pro.
- Matela, Kari. 2011. *Viihtyvät ja vaihtuvat. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä pysymiseen ja työssä lähtemiseen vaikuttavat tekijät*. Oulu: Pohjois-Suomen osaamiskeskuksen julkaisusarja 33.
- Mäkikangas, Anne, Saija Mauno ja Taru Feldt. 2017. *Tykkää työstä- Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mänttari-van der Kuip, Maija. 2015. *Work-Related Well-Being among Finnish Frontline Social Workers in an Age of Austerity*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Niemelä, Pauli. 2011. "Sosiaalityö hyvinvointietikan toteuttajana." teoksessa *Sosiaalityön arvot ja etiikka*, toimittajat Aini Pehkonen ja Marja Väänänen-Fomin, 13–43. Juva: Bookwell Oy.
- Puusa, Anu ja Pauli Juuti. 2020. "Laadullisen tutkimuksen luotettavuus." teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, toimittajat Anu Puusa ja Pauli Juuti. Luku 10. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Rostila, Ilmari. 2001. *Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Voimavarakeskeisen ongelman ratkaisun perusteet*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Saarinen, Arttu, Blomberg, Helena ja Christian Kroll. 2012. "Liikaa Vaadittu? Sosiaalityöntekijöiden Kokemukset Työnsä Kuormittavuudesta Ja Ristiriitaisuudesta Pohjoismaissa". *Yhteiskuntapolitiikka* 77:4.
- Schaufeli, Wilmar .B. ja Arnold. B. Bakker. 2004. "Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement." *Journal of Organizational Behavior*, 25(3), 293–315.
- Salminen, Ari. 2011. "Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin." Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Seppälä, Pia ja Jari Hakanen. 2017. "Työn voimavarat ja niiden tuunaaminen." teoksessa *Tykkää työstä: Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet*, toimittajat Anne Mäkikangas, Saija Mauno ja Taru Feldt, 149–167. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sinokki, Marjo. 2016. "Työmotivaatio." Helsinki: Tietosanoma.
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. 2023. "Ammattietiikka." Saatavilla: <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattietiikka>, luettu 23.12.2022.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. "Työhyvinvointi." Saatavilla: <https://stm.fi/tyohyvinvointi>, luettu 12.12.2022.
- Tarkkonen, Juhani. 2012. *Työhyvinvointi johtamistehtävänä. Periaatteet, rakenteet ja käytännöt*. EU: UNIpress.
- Taskinen, Sirpa. 2007. *Lastensuojelulaki. Soveltamisopas*. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos – Tilastoraportti. 2022. "Lastensuojelu 2021 – Huostaanottojen määrä väheni vuonna 2021". Saatavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144518/Lastensuojelu_2021_korjattu_07062022.pdf?sequence=5&isAllowed=yhttps://www.julkari.fi/bitstr

- eam/handle/10024/144518/Lastensuojelu_2021_korjattu_07062022.pdf?sequence=5&isAllowed=y, luettu 10.2.2023.
- Toikko, Timo. 2005. "Sosiaalityön ideat. Johdatus sosiaalityön historiaan." Tampere: Vastapaino.
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. "Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi." Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työterveyslaitos. 2023. "Työhyvinvointi ja kyky." Saatavilla: <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky>, luettu 12.12.2022.
- Virtanen, Petri ja Marjo Sinokki. 2014. "Hyvinvointia työstä. Työhyvinvoinnin kehittyminen, perusta ja käytännöt." Tallinna: Tallinna Raamatutrukikoda.